

Туркало Р.В.
аспірант спеціальності Культурологія,
кафедра культурології
Маріупольського державного університету

МИРОСЛАВ ЯГОДА В ЦИФРОВОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Мирослав Ягода, український художник, поет і драматург, чия неординарна біографія та нонконформістська життєва позиція вирізняли митця серед інших представників арт-середовища України. Його оригінальний внесок лише починає осмислюватися українською культурною спільнотою. Попри зростаючий інтерес до мистецької спадщини М. ЯЯгоди, підтверджений активізацією аукціонних продажів і медійною увагою, відсутність ґрунтовної критичної рецепції створює загрозу спрощеної інтерпретації його унікальності через формування стереотипного образу.

Характерною рисою творчості М. Ягоди є оригінальні, складні образи, насичені індивідуальною символікою, що потребують окремого інтерпретаційного зусилля глядача. Ілюстрацією цього є опис картин в рекламній кампанії агенції «Banda» [20].

Активний період творчості художника М. Ягоди припадає на другу половину 1980 – 2010 рр., а з початку 1990 рр. починає виставлятися в Україні та за кордоном [19]. Зокрема, завдяки запрошенню мистецтвознавця М. Ауфішера полотна художника двічі виставляються у Ґратці [11;19]. Крім того, митця запрошують на виставки до Польщі [19]. На жаль, про ці культурні події залишились лише згадки [11]. Важливим аспектом у формуванні медійного образу художника є стаття К. Лебедевої «Хворий геній Мирослав Ягода» [6], розміщена у культурологічному журналу «І». В ній авторка вдається до висловлювання етично суперечливих спекуляцій щодо непідтвердженого діагнозу митця. На жаль, подібна інтерпретація,

що базується на сумнівних медичних твердженнях, набула поширення в медійному дискурсі.

Найбільш значущою прижиттєвою подією в Україні стала ініційована М. Ягодою благодійна виставка-продаж художніх творів митця, що відбулася у львівській галереї «Дзига» [17]. Основною метою заходу був збір коштів на підтримку поранених українських військовослужбовців [17]. Формування стереотипного образу художника розпочалося з публічного висвітлення цієї виставки. При цьому, в матеріалі журналіста А. Бондаренка було задокументовано використання щодо митця, ініціатора благодійної виставки, таких оціночно-суб'єктивних епітетів, як «відлюдник» та навіть «алкаш-неадекват» [1].

Таким чином, у цифровому просторі було зафіксовано фрагментарний та контроверсійний образ художника, що почав ширитись в інших статтях [4; 6] і який не узгоджується з його сприйняттям як члена європейської інтелектуальної спільноти.

Перша посмертна виставка де було представлено роботи М. Ягоди, була ініційована 23 червня 2018 року в Pinchuk Art Centre [18]. Однак, інформація про яку, на офіційному інтернет-ресурсі інституції, обмежується лише описом виставки та візуальною фіксацією експонатів без атрибуції авторства [18].

Скандальна виставка у Львівській національній галереї мистецтв імені Бориса Возницького (ЛНГМ), присвячена річниці смерті М. Ягоди [13; 14; 16], супроводжувалася випуском першого каталогу робіт митця [9]. Каталог містив твори різних періодів, включно з двома роботами зниклими після пограбування 2015 року [5]. За інформацією родини, це стосується робіт «Сокира неандертальця» (с. 107) та «Голгофа» (під назвою «без назви», с. 139), де виявлено невідповідність техніки виконання (зазначено акрил замість олії). Спроби родини отримати пояснення від адміністрації галереї виявилися безрезультатними, включно з публічною акцією сестри митця [3], проте на деякі запитання генеральний директор галереї Т. Возняк все ж відповів [2]. Додатковим контроверсійним епізодом стало

висловлення сумнівів близьким другом художника щодо автентичності полотна «Новий рік», що призвело до його заміни. [14].

Наймасштабнішим показом робіт М. Ягоди став проєкт «Я+GOD=A» Національного художнього музею України (НАМУ) та арт-фундації «Дукат» [12]. Подія викликала таке зацікавлення публіки, що встановила рекорд відвідуваності НАМУ в день відкриття виставки за всю історію існування музею [20]. Зараз полотна митця можна побачити в експозиційній локації «Музей модернізму» (ЛНГМ) [10] та на виставці «Маленький принц», «Zenyk Art Gallery» (20.02 – 17.05.2025) [7]. Зацікавленість до творчості митця засвідчує представлення робіт художника на різних аукціонах, зокрема арт-фундації «Дукат» [15].

Натомість, соціальні медіа широко використовують не критичне переосмислення творчості та стереотипно-упереджене бачення митця. До прикладу семінар «Художник-блазень в ковпаку, говорив Ягода. Половина в білому, половина в чорному» [21], що проводила М. Студницька в «Я Галереї», де в описі семінару можна знову зустріти вже відомі образливі епітети.

Отже, у цифровому культурному просторі констатується формування стереотипного сприйняття постаті М. Ягоди, що характеризується низкою ознак:

По-перше, редукціонізм інтерпретації: Тенденція до спрощеного пояснення складності його творчості через призму ймовірних захворювань [4; 6].

По-друге, стереотипізація образу: Використання набору сталих кліше (алкоголік, шизофренік, відлюдник тощо) [1; 4; 6].

По-третє, суб'єктивізм оцінок: насадження індивідуальних інтерпретацій та оціночних суджень [4; 6].

По-четверте, компаративна стереотипізація: сприйняття митця через порівняння з іншими художниками (український Гойя, львівський ван Гог [8; 9; 11; 19]) замість визнання його самобутньої цінності.

Отже, нівелювання унікального феномену Мирослава Ягоди та його комерціалізація призводять до спотворення сприйняття його мистецької спадщини.

Відтак, наявна тенденція до спрощеної інтерпретації творчості Мирослава Ягоди відвертає дослідницьку увагу від необхідного глибинного аналізу його самобутнього художнього методу. Недостатнє розуміння цілісності його мистецького внеску несе потенційну загрозу втрати важливого елементу як української, так і європейської культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондаренко, А. (2014). Мирослав Ягода: Я створив свій світ і я щасливий. *Варіанти* Доступно: bit.ly/3RBnCeE (Дата звернення: 23.04.2025).
2. Гребенюкова, З. (2019). Read me if you can: довга історія про виставку Мирослава Ягоди. *Korydor*. Доступно: bit.ly/3S7PqHG (Дата звернення: 22.04.2025).
3. Дика, М. (2019) Лист до Гендиректора Львівської національної галереї мистецтв *Лівий берег-LB.ua*. Доступно: bit.ly/4cOf2mF (Дата звернення: 23.04.2025).
4. Кокора, А. (2019). "Художник мав роздвоєння особистості" - відкрили виставку поета-відлюдника. (22.03.2019) *Gazeta.ua*. Доступно: gd/ynwo42 (Дата звернення: 23.04.2025).
5. Косован, Г. Майстерня Мирослава Ягоди. (2018). *Мімеї* 20.03.2018. Доступно: tinkp75v8 (Дата звернення: 23.04.2025).
6. Лебедева, К. (2018). Хворий геній Мирослав Ягода. *І*, (89). Доступно: tinyund7ssh (дата звернення: 18.04.2025).
7. Маленький принц. (2025). *Zenyk Art Gallery*. Доступно: nyurl.com/39rj (Дата звернення: 16.04.2025).
8. Мирослав Ягода – львівський Ван-Гог. (29.03.2019). *Культ-Майдан. Радіо культура*. Доступно: brq5678.ae/98 (дата звернення: 18.04.2025).
9. Мирослав Ягода. (2019). Каталог виставки / за ред. Н.Бабалик. Львів: Львів. нац. галерея мистецтв ім. Б.Г. Возницького, 2019. 145 с. Доступно: yahoda_opt.pdf (Дата звернення: 22.04.2025).
10. Музей модернізму. (2021). *Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького*. Доступно: rebrand.ly/1ce007 (Дата звернення: 16.04.2025).
11. Назаркевич, Х. (2018). Мирослав Ягода у Граці. *І*, (89). Доступно: rebrand.ly/1ce007 (Дата звернення: 22.04.2025).
12. Стасюк, І. (2020). У NAMU відкриється виставка львівського художника Мирослава Ягоди. *Хмарочос* Доступно: tinyurl.com/yc53 (Дата звернення: 16.04.2025).
13. Суперечливу виставку Мирослава Ягоди в Палаці Потоцьких передчасно закрили. (2019) *Гал-інфо*. Доступно: bit.ly/4jnl1sch (Дата звернення: 23.04.2025).

14. Тараса Возняка пікетують родичі Мирослава Ягоди: які вимоги? (2019) *Гал-інфо*. Доступно: rebrand.ly/5e7f32 (Дата звернення: 23.04.2025).
15. Тихий аукціон 18 / Лот 54. (2024). *Dukat Art Gallery*. Доступно: nyurl.com/38cz (Дата звернення: 16.04.2025).
16. У Львові відкрилась ретроспективна посмертна виставка Мирослава Ягоди. (2019). *Zbruc* [online]. Доступно: zbruc.eu/node (Дата звернення: 16.04.2025).
17. Цвях, Д. (2014). Художник Мирослав Ягода продасть роботи для поранених бійців. *Zaxid.net*. Доступно: rebrand.ly/1ce007 (Дата звернення: 16.04.2025).
18. Червона книга: радянське мистецтво Львова 80 – 90-х років (2018). *Pinchuk Art Centre*. Доступно: surl.li/chtghj (Дата звернення: 18.04.2025).
19. Ягода Мирослав Якович. (2024). *Vikimedia*. Доступно: bit.ly/3RAMCTf (Дата звернення: 16.04.2025).
20. banda.agency – NAMU Yagoda. *banda.agency*. Доступно: fvj.mn23 (дата звернення: 18.04.2025).
21. yagallery. «Художник – блазень в ковпаку, – говорив Ягода. – Половина в білому, половина в чорному». *Instagram*. 03.04.2025 Доступно: fgt.h89zs (дата звернення: 18.04.2025).